

Bu yazının tüm hakları yazara aittir.

Türk sporcular Olimpiyat Oyunlarında madalya aldıkları müddetçe Olimpiyatlar Türk medyası için haber değeri taşıyor

2008 Olimpiyat Oyunlarının yapıldığı 8–24 Ağustos tarihlerinde görsel ve yazılı basının Olimpiyat sunumlarındaki olumsuzluk havası içimi iyice kararttı. Televizyonlarda yayınlanan Olimpiyat programlarında ve gazetelerin özellikle Olimpiyat konulu köşe yazılarında Olimpiyatlara katılan Türk takımının performansı hakkındaki tartışmaları yönlendiren ortak soru: Neden Olimpiyatlarda başarılı olamıyoruz? Bazı kanalların yorumcuları takımın performansını “rezalet” olarak bile niteledi. Spor programları dışında her türlü haber-yorum-tartışma programlarının sunuculuğunu-yapımcılığını yapan medya insanları da bu tartışmaların muhatabı oldular ve hep birlikte REZALEET diye bağırıldılar. Fakat bu başarısızlık durumunun nedenlerine ve çözümlerine dair herhangi bir gerçekçi ve bilimsel argümana rastlamadım. Benim cehaletimden de olabilir tabii bu gözlemimin nedeni, görmemişimdir, söylenenleri algılamamışım vb. Fakat bir nokta var ki sorumluluğu üstüme almaktan çekinmiyorum: Olimpiyatlar konusunda söz beyan edebilecek bilgi/beceri/deneyim sahibi kuramsal ve uygulamacı bilim insanlarının yer aldığı spor bilimleri alanından birisi de elini kaldırıp bir söz etmedi/etmedik. Belki de bizlerin de “Toplumumuzda Olimpiyat ve spor kültürü yok” demekten başka bir cevabımız yoktu.

Evet doğru. Türkiye’de Olimpiyat ve spor kültürü yok. Bu yokluk üzerine çok fazla söz söylenebilir. Ama ben bu yazıda, bu sorunun tartışıldığı yer olan medyanın *bu kültür yokluğu meselesindeki* rolünden bahsetmek istiyorum.

18 ülkeden araştırmacının katıldığı, *2004 Atina Olimpiyatlarında Kadın ve Erkek Sporcuların Medyada Sunumu* konulu, basılmakta olan bir kitapta sunulan araştırma sonuçları, farklı ülke medyalarının Olimpiyatlara verdikleri önemi yansıtan, düşünülmesi gereken bazı noktaları bizlere sunuyor. Ülkeler arası karşılaştırmalı bir analizin sunulduğu bu kitabın her ülke için geçerli olan bazı ortak sonuçları var. Bunlardan birisi, medyada Olimpiyat dışı spor haberlerinde yer almak sıklıkları açısından kadın ve erkek sporcular arasında bir uçurumun varlığıdır. Örneğin, Türk medyasında kadın sporcuların basında yer alma yüzdesi 2.6. Yani her yüz spor haberinden 2.6 tanesi kadın sporcular ile ilgili. Bu tür spor haberlerinde neredeyse yok olan kadın sporcular, Olimpiyat döneminde medyada ciddi anlamda belirginleşen bir artışla daha görünür olmuşlardır. Örneğin, Olimpiyat haberlerinde kadın sporcuların basında yer alma

yüzdesi 28.7 iken, erkek sporcuların yüzdesi 37.2. Bu görünürlüğü sağlayan, kadın ve erkek sporcuların sunumları arasındaki uçurumu bir süreliğine de olsa azaltan başarılı kadın Olimpiyat sporcuları.

Olimpiyatlara verilen önemin göstergelerinden birisi, Olimpiyat haberlerinin basında yer alma sıklıkları. Bu önem açısından ülkeler arasında ciddi bir farklılık söz konusu. Örneğin, Olimpiyat spor haberlerinin Çin basınında yer alma yüzdesi 99.8 iken Türkiye’de bu yüzde 30.1. Yani, 2004 Olimpiyatlarının yapıldığı dönemde, Çin basınında yer alan 100 spor haberinin neredeyse tamamı Olimpiyat haberlerinden oluşuyor. Türkiye’de ise Olimpiyat dönemi olmasına rağmen zafer yine futbolun. Bu farklılık 2008 Beijing Olimpiyat Oyunlarında Çinli sporcuların elde ettikleri başarılar düşünüldüğünde daha anlamlı oluyor.

Kadın sporcu haberleri büyük oranda madalya kazanan ve madalya kazanma şansı yüksek olan sporculardan oluşuyor: Elvan Abeylegesse, Nurcan Taylan, Süreyya Ayhan vb. Örneğin, 2004 Olimpiyat haberlerinin yüzde 85’ini madalya beklentisi olan ve madalya kazanan kadın sporcu haberleri oluşturmakta. Halter, yüzme ve okçuluk dallarında Olimpiyatlara katılan kadın sporcu sayılarının benzer olmasına rağmen, medyada yer alma sıklıkları aynı olmamış. Dolayısıyla Olimpiyatlardaki Türk takımının başarısızlığı tartışmalarında bir faktör olarak öne sürülen Olimpiyata katılımın Olimpiyat başarısının gölgesinde kaldığı argümanını medyanın Olimpiyatları sunum biçimi doğruluyor: *OLİMPİYAT BAŞARISI OLİMPİYATA KATILIMDAN ÇOK DAHA ÖNEMLİDİR (Türk medyası için)*. Olimpik başarının milli bir başarı olarak düşünülmesi milliyetçilik söylemlerinin sportif performans söylemlerinin önüne geçmesini doğuruyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği penceresinden baktığımızda, Olimpiyatlara katılan kadın sporcuların basında yer alma sıklıklarının artmasını toplumsal cinsiyet eşitliğinin bir göstergesi olarak değil de medyanın sportif başarıyı milliyetçi söylemleri pekiştiren bir araç olarak kullanmasının bir göstergesi olarak da yorumlayabiliriz.

Başka bir deyişle, Olimpiyat dışında kadın sporcu haberleri yok denecek kadar az iken, Olimpiyat döneminde gazetelerin sayfalarında kadın sporcuları görmemizin nedeni, genel olarak kadın sporculara verilen önemden ziyade, Olimpiyatlarla alevlenen milliyetçi ateşin Türk medyasında hakim olan cinsiyetçi zihniyetten daha baskın olmasıdır.

Canan Koca

Uluslararası Kız Çocukları ve Kadınlar için Beden Eğitimi ve Spor Birliği

www.cinsiyetvespor.org